

Tieslietu ministrija

MĀRTIŅŠ BIČEVSKIS

Valsts sekretārs

***“Tieslietu ministrijas misija –
nodrošināt tiesiskumu Latvijas valstī.”***

Tieslietu ministrija ir dibināta 1918.gada 19.novembrī – jau nākamajā dienā pēc Latvijas Republikas proklamēšanas. Tas neapšaubāmi ir pagodinoši, jo simboliskais celmlaužu statuss apliecina Tieslietu ministrijas uzdevumu nopietnību un svarīgumu. Tajā pašā laikā jāteic, ka šis statuss uzliek visaugstāko atbildību sabiedrības un parlamenta priekšā par izvirzīto mērķu sekmīgu sasniegšanu. Lai šie vārdi un augstie mērķi piepildītos ar jēgpilnu saturu, Tieslietu ministrija ir izveidojusi atbilstošu struktūru un izstrādājusi stratēģiju, lai katrs sabiedrības loceklis varētu izprast, kas ir ministrijas aktuālie darbi un risināmās problēmas un kurš tieši šo darbu dara. Tas, protams, ir arī nepieciešams, lai parlamentā ievēlētie pārstāvji varētu atbildīgi lemt par valsts naudas piešķiršanu tieslietu nozares problēmu risināšanai. Tomēr, lai vīziju realizētu un lai ikviens to varētu atbalstīt, to jāprot izskaidrot. Tieši ar šādu mērķi ir tapis mūsu informatīvais materiāls, – lai sabiedrība varētu izprast, ko tieši mēs darām un kas ir mūsu galvenie uzdevumi tuvākā un tālākā nākotnē!

Tieslietu ministrija izveidota 1918. gada 19. novembrī. Par pirmo tieslietu ministru kļuva zvērināts advokāts Pēteris Juraševskis.

Drīz vien pēc tam – 1918. gada 6. decembrī – tika pieņemts „Pagaidu nolikums par Latvijas tiesām un tiesāšanās kārtību”. Pirmās juridiskās normas, ko Pagaidu valdība izdeva, bija 1918. gada 19. decembra rīkojums par zemesgrāmatu nodokļiem un nodevām un noteikumi par nekustamo īpašumu atsavināšanu un apgrūtināšanu ar parādiem. 1940. gadā Tieslietu ministrijas iekārtas likums tika saīsināts, 1945. gadā ar LPSR Konstitūcijas apstiprināšanu tas zaudēja spēku un Tieslietu ministrija kā iestāde tika likvidēta.

Ministrija ar tai raksturīgajām funkcijām tika atjaunota 1971. gadā. Padomju laikos tieslietu ministri bija Andrejs Jablonskis, Emīlija Veinberga, Jānis Dzenītis, Vladimirs Laiviņš un Jānis Salenieks.

Pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas 1990. gada 4. maijā par pirmo atjaunotās neatkarīgās valsts tieslietu ministru kļuva Viktors Skudra. Tieslietu ministriju neatkarības laikā vadīja:

- Viktors Skudra,
- Egīls Levits,
- Romāns Apsītis,
- Dzintars Rasnačs,
- Ingrīda Labucka,
- Valdis Birkavs,
- Aivars Aksenoks,
- Vineta Muižniece,
- Solvita Āboltiņa,
- Guntars Grīnvalds,
- Gaidis Bērziņš

Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu (tiesību politikas un tiesu administrēšanas) nozarē.

Ministrija ir atbildīga par politikas plānošanu un ieviešanu tās kompetencē esošajās tiesību jomās – konstitucionālajās tiesībās, administratīvajās tiesībās, krimināltiesībās un administratīvajos sodos un civiltiesībās (privāttiesībās), – īpaši izdalot to sastāvā esošās komerciesības un zemes un nekustamo īpašumu tiesības. Tāpat Tieslietu ministrija ir atbildīga par tiesu darbības nodrošināšanu, tiesību aktu kvalitātes uzlabošanu un pieejamības nodrošināšanu, kā arī par Eiropas Savienības un starptautisko tiesību pārņemšanas koordināciju.

Ministrijas atbildībā ir valsts politikas īstenošana kriminālsodu un administratīvo sodu sistēmas jomā un sodu izpildes jomā, kriminālsodu izpildes nodrošināšana un probācijas sistēmas darbība.

Tiesību jomas tāpat aptver pilsonības jautājumus, personas datu aizsardzību, informācijas atklātību un elektronisko dokumentu uzraudzību, publiskos reģistrus, reliģiskās lietas, kadastra reģistra uzturēšanu, komercsabiedrību maksātnespēju, tiesu ekspertīzi un rūpnieciskā īpašuma aizsardzību.

Tiesību politikas jomā ministrija ir atbildīga arī par Latvijas pārstāvību Eiropas Kopienu Tiesā. Tāpat ministrija sniedz valsts pārvaldes iestādēm metodoloģisku palīdzību normatīvo aktu projektu izstrādē, sistematizē un kodificē normatīvos aktus.

Tiesu sistēmas jomā Tieslietu ministrijas uzdevumi ir plānot tiesu darba organizāciju, administratīvo un materiāltehnisko resursu nodrošinājumu, uzmanību pievēršot personāla politikas attīstībai un mūsdienu tehnoloģiju izmantošanai. Ministrija nodrošina arī tiesu namu uzturēšanu un celtniecību, infrastruktūras un informācijas tehnoloģiju projektu īstenošanu, tajā skaitā Tiesu informatīvās sistēmas un Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas uzturēšanu.

Ministrija normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nodrošina un uzrauga zvērinātu tiesu izpildītāju un zvērinātu notāru darbību, kā arī metodiski vada bāriņtiesu (pagasttiesu) darbu notariālo funkciju izpildē.

Ministrija metodiski vada dzimtsarakstu nodaļu darbu un uzrauga normatīvo aktu ievērošanu civilstāvokļa aktu reģistrācijā.

Tieslietu ministrijai ir 14 padotības iestādes:

- Datu valsts inspekcija,
- Ieslodzījuma vietu pārvalde,
- Juridiskās palīdzības administrācija,
- Naturalizācijas pārvalde,
- Patentu valde,
- Reliģisko lietu pārvalde,
- Satversmes aizsardzības birojs,
- Tiesu administrācija,
- Uzņēmumu reģistrs,
- valsts aģentūra „Maksātspējas administrācija”,
- Valsts probācijas dienests,
- Valsts tiesu ekspertīžu birojs,
- Valsts valodas centrs,
- Valsts zemes dienests.

Tieslietu ministrija ir valsts kapitāla daļu turētāja VAS „Tiesu namu aģentūra”, VSIA „Latvijas Vēstnesis” un VSIA „Latvijas Valsts mērnieks”.

TIESLIETU MINISTRIJAS VIDĒJĀ TERMIŅĀ PRIORITĀTES

Konstitucionālo un cilvēktiesību politika:

- veicināt debates par Satversmē iekļauto cilvēktiesību aizsardzības mehānismu un nepieciešamību to pilnveidot;
- pilnveidot naturalizācijas procedūras;
- veicināt sabiedrības, tiesnešu un valsts pārvaldes iestāžu darbinieku izpratni par personas datu aizsardzības un informācijas atklātības jautājumiem.

Administratīvo tiesību un administratīvo sodu politika:

- radīt priekšnosacījumus efektīvai administratīvā procesa īstenošanai gan valsts pārvaldes iestādēs, gan tiesās;
- izstrādāt un ieviest jaunus administratīvo sodu un procesu tiesību aktus.

Krimināltiesību politika:

- nodrošināt sodu izpildes sistēmu, sabalansējot soda izciešanas režīma nosacījumus un resocializācijas procesu;
- veidot sabiedrībā pārliecību par alternatīvo sodu izpildes efektivitāti, nodrošinot sekmīgu Valsts probācijas dienesta darbu;
- izveidot sistēmu brīvības atņemšanas vietu infrastruktūras apsaimniekošanai;
- izstrādāt un attīstīt palīdzības mehānismu noziedzīgos nodarījumos cietušajām personām.

Civiltiesību politika:

- izvērtēt Civillikuma normas un piedāvāt risinājumus mūsdienu prasībām atbilstošam tiesiskajam regulējumam ģimenes tiesībās, saistību tiesībās, lietu tiesībās un mantojuma tiesībās;
- ieviest Civilprocesa likumā jaunus instrumentus, kas ļautu paātrināt lietu izskatīšanu tiesās, īpašu uzmanību pievēršot pārrobežu strīdu risināšanai;
- attīstīt modernus dzimtsarakstu reģistrācijas pakalpojumus.

Komerctiesību politika:

- nodrošināt sistemātisku un viendabīgu komerctiesību attīstību;
- uzlabot uzņēmējdarbības vidi, vienkāršojot uzņēmumu reģistrēšanas un citas procedūras un attīstot publiskos pakalpojumus;
- veicināt sabiedrības izpratni par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību.

Nekustamā īpašuma tiesību politika:

- izveidot klientiem ērtas procedūras darījumiem ar nekustamo īpašumu;
- nodrošināt kvalitatīvu un aktuālu datu uzkrāšanu kadastra reģistrā;
- izstrādāt un ieviest vienotu uzraudzības sistēmu mērnikiem, vērtētājiem un inventarizētājiem;
- pilnveidot informācijas apmaiņu starp Valsts zemes dienestu, zemesgrāmatu nodaļām un citām ar nekustamo īpašumu darījumiem saistītām institūcijām.

Likumdošanas kvalitātes un pieejamības politika:

- nodrošināt bezmaksas pieeju konsolidētiem tiesību aktiem;
- pilnveidot tiesību aktu kvalitāti.

Eiropas Savienības un starptautisko tiesību koordinācijas politika:

- nodrošināt efektīvu Latvijas Republikas pozīciju definēšanu un aizstāvēšanu Eiropas Savienībā un citās starptautiskajās organizācijās;
- attīstīt Latvijas dalību Eiropas Kopienu Tiesā;
- izstrādāt starptautisko privāttiesību regulējumu nacionālajos normatīvajos aktos.

Tiesu politika:

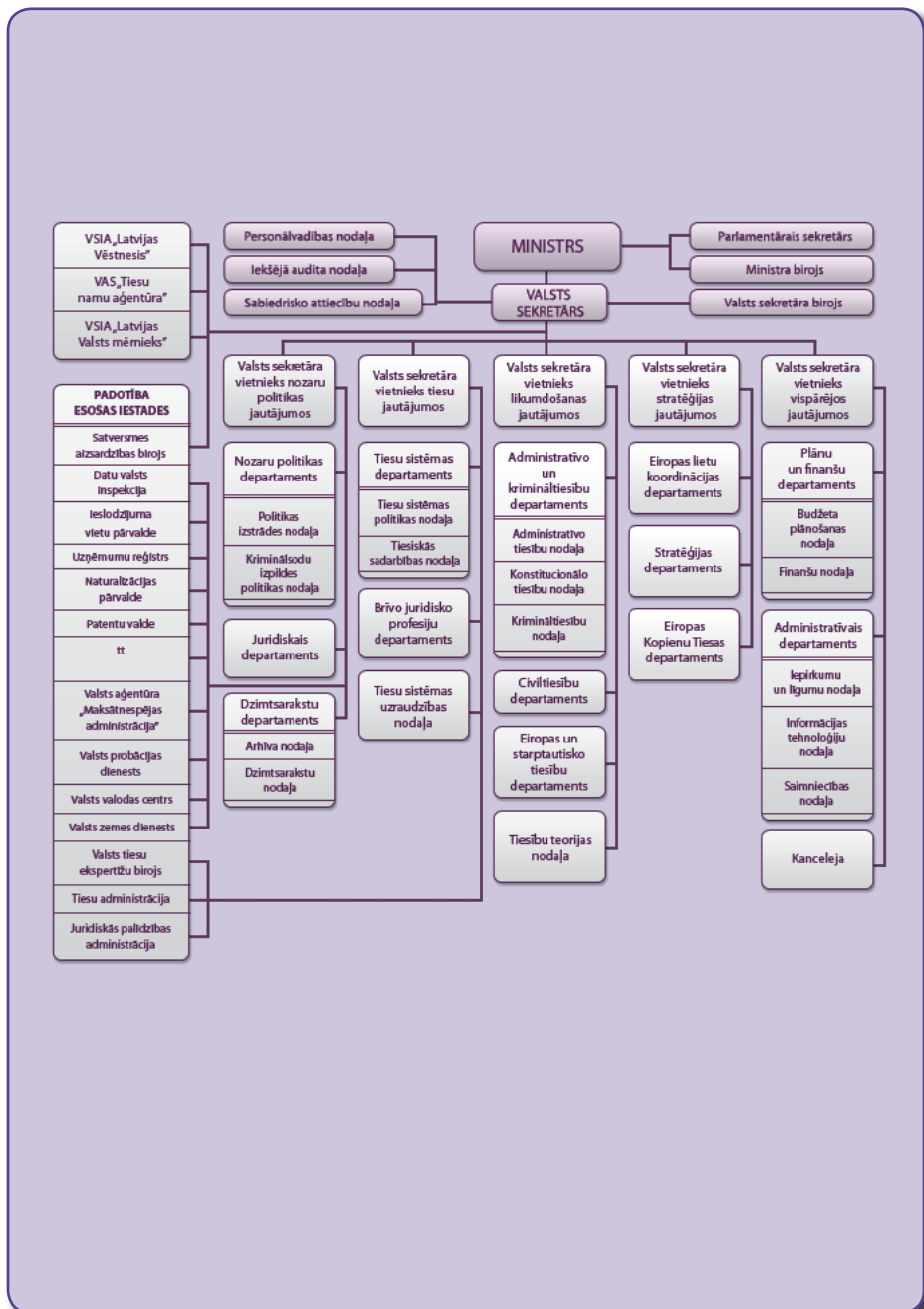
- izstrādāt tiesu sistēmas attīstības pamatnostādnes;
- mērķtiecīgi un sistemātiski pilnveidot tiesu infrastruktūru;
- veidot saprotamu un pārskatāmu tiesas procesu visās tā stadijās, tajā skaitā nodrošinot tiesu nolēmumu izpildes kontroli;
- attīstīt alternatīvos strīdu izšķiršanas veidus;

- pilnveidot notariāta un advokatūras sistēmu;
- pilnveidot valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sistēmu.

Tiesību nozares kopējās iniciatīvas:

- izveidot tieslietu nozares universālos klientu apkalpošanas punktus;
- koordinēt tieslietu nozares informācijas tehnoloģiju attīstību;
- attīstīt tieslietu nozares administratīvo un institucionālo kapacitāti.
- attīstīt kapacitāti dažādu finanšu avotu apgūšanai.

TIESLIETU MINISTRIJAS STRUKTŪRA

ILZE JUHANSONE

Valsts sekretāra vietniece
stratēģijas jautājumos

„Efektīvu attīstību nodrošina skaidra darbības stratēģija.”

Tieslietu ministrija šobrīd atrodas jaunu izaicinājumu priekšā. Ja iepriekšējā periodā tās darba kārtību lielā mērā noteica ārēji apstākļi, šobrīd ir pienācis izvērtējuma un jaunu uzdevumu izvirzīšanas laiks.

Pēc 1991. gada, kad Latvija Republika atguva neatkarību, galvenais uzdevums bija izveidot demokrātiskai valstij atbilstošu tiesību sistēmu. Atgriešanās no padomju tiesību sistēmas rietumu tiesību sistēmā bija ilgstošs un smags process, vēl šobrīd mums spēkā ir 1971. gada Latvijas Soduzpildes kodekss, Administratīvo pārkāpumu kodekss, tikai 2006. gada 1. oktobrī Kriminālprocesa kodeksu nomainīja moderns un mūsdienu tiesību atziņām atbilstošs Kriminālprocesa likums.

2004. gadā būtiskākais uzdevums bija pabeigt Latvijas tiesību sistēmas saskaņošanu ar Eiropas Savienības tiesībām.

Kā redzams, visu laiku ir nācies risināt kādus īpaši akūtus un neatliekamus jautājumus. Tas nenoliedzami ir veicinājis Latvijas tieslietu sistēmas attīstību, tomēr aizvien vairāk ikdienā apzināties, ka nepieciešams definēt sistemātisku attīstības vīziju par jebkuru tieslietu jautājumu – tiesām, sodu izpildi, rūpnieciskā īpašuma aizsardzību utt.

Viena no būtiskām Tieslietu ministrijas aktivitātēm ir saistīta ar dalību Eiropas Savienībā. Latvija jau vairākus gadus ir Eiropas Savienības dalībvalsts. Lai par tādu kļūtu, bija jāiegulda liels darbs un jāapgūst daudz jaunu lietu, kas citur pasaulē iedibinātas jau gadu desmitiem. Runājot par Eiropas Savienības tiesību jomu, jāatzīst, ka pirmais posms ir noslēdzies – esam iekļāvušies kopējā Eiropas valstu saimē, esam apguvuši Eiropas Savienības institūciju darbības pamatprincipus. Tagad uzsvars jāliek uz Latvijas viedokļa aizstāvēšanu dažādos līmeņos. Tas ir, mums jāspēj ne tikai piedalīties Eiropā notiekošajos procesos,

bet piedalīties tajos kvalitatīvi, jāspēj definēt savas intereses un domāt Eiropas dimensijā arī šeit uz vietas, veidojot nacionālo tiesību sistēmu.

Jauna pieredze mums ir nodrošināt Latvijas interešu aizstāvību Eiropas Kopienu Tiesā. Lēnām, bet mērķtiecīgi nostiprinām savu dalību šajā procesā – Latvija ir iesaistījusies vairākos Eiropas Kopienu Tiesas procesos, kuros tiek risināti arī Latvijai svarīgi jautājumi. Nākotnes izaicinājums – veidot arvien kvalitatīvākas un argumentētākas Latvijas pozīcijas, šī mērķa sasniegšanai piesaistot ārējos ekspertus.

Sagatavošanās posms, lai kļūtu par Eiropas Savienības dalībvalsti, ir devis nenovērtējamu pieredzi gan tiesību sistēmas attīstībā, gan institucionālo un administratīvo jautājumu risināšanā. Šī pieredze jāizmanto, no saņēmējiem kļūstot par devējiem, tas ir, mūsu uzkrātā pieredze ļauj mums doties palīgā citām valstīm un palīdzēt ar padomu Eiropas Savienības tiesību pārņemšanā un tiesību sistēmas reformēšanā. Tā, piemēram, Tieslietu ministrija ir parakstījusi Saprašanās memorandu ar Gruzijas Tieslietu ministriju, solot palīdzēt tai integrēties starptautiskajā saimē. Arī Moldova un Ukraina jau ir uzrunājušas Latviju, lūdzot dalīties pieredzē. Turklāt strādāt ar šīm valstīm mums ir vieglāk, jo piedzīvotā vēsture ir ļoti līdzīga.

Tieslietu ministrija līdz šim salīdzinoši maz ir izmantojusi iespēju piesaistīt ārvalstu finansējumu. Tādēļ pašlaik tiek strādāts pie tā, lai precīzi definētu mūsu vajadzības, apzinātu pieejamos finanšu instrumentus un spētu tos izmantot. Īsāk sakot, ir jābūt skaidrai vīzijai par to, ko, kur un kā mēs varam piesaistīt. Pašlaik darbs norit pie divu finansējuma avotu – Norvēģijas Valsts finanšu instrumenta un Eiropas Savienībā pieejamā finansējuma – apgūšanas. Tas tiks izmantots gan infrastruktūras sakārtošanai, gan Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas koordinācijas sistēmas izveidei.

Lai visas šīs ieceres īstenotu, ir jābūt vienotam, skaidri konstruētam dokumentam, kurā noteikti ministrijas tālākās attīstības ceļi. 2006. gadā notika intensīvas diskusijas gan ministrijā, gan piesaistot atzītus nozares ekspertus, lai saprastu, kurā virzienā gan saturiski, gan institucionāli būtu jāattīstās konkrētām tieslietu jomas nozarēm. Diskusiju rezultāts ir Tieslietu ministrijas stratēģija 2007.–2010. gadam. Analizējot ministrijas atbildības jomas, tika noteikti šādi politikas virzieni – konstitucionālo tiesību, administratīvo tiesību, krimināltiesību, civiltiesību, tiesu, tiesību

aktu kvalitātes un pieejamības, Eiropas Savienības un starptautisko tiesību ieviešanas koordinācijas politika un tieslietu nozares kopējās iniciatīvas.

Stratēģijas mērķis ir parādīt, kā šīs politikas darbojas vienotā sistēmā, kā veidojas to mijiedarbība, un nodrošināt mehānismu izvirzīto uzdevumu īstenošanai,

Mūsu mērķis ir izveidot un ieviest tādu sistēmu, lai katra jauna iniciatīva pēc zināma laika tiktu novērtēta, lai tiktu izvērtēts, kā darbojas, piemēram, jauns likums, vai tā ieviešana ir sasniegusi sākotnēji noteikto mērķi, vai tajā iekļautās tiesību normas ir adekvātas reālajai situācijai. Pašlaik šāda sistēma jau ir iedibināta Kriminālprocesa likuma un Administratīvā procesa likuma ieviešanā – regulāri tiek analizēta prakse, meklēti risinājumi konstatētajām problēmām, strādāts pie likumā iekļauto normu pilnveidošanas. Tā būtu jānotiek katra konceptuāla normatīvā akta pieņemšanas gadījumā.

Es tiešām ceru, ka visi šie instrumenti palīdzēs mums sasniegt to mērķi, ko mēs sev esam izvirzījuši – Tieslietu ministrija ir atraktīva darba vide talantīgiem, augstas klases profesionāļiem, kuri ir atzītas autoritātes savā jomā un kuri spēj definēt konkrēto nozaru attīstības pamatnostādnes.

INESE NIKUĻCEVA

Valsts sekretāra vietiece
likumdošanas jautājumos

„Likuma mērķis ir nevis iznīcināt vai ierobežot, bet gan aizsargāt un paplašināt brīvību”. (Dž. Loks)

Jebkurā demokrātiskā valstī, arī Latvijā, Tieslietu ministrijas galvenais mērķis ir nodrošināt tiesiskumu, tas ir, panākt, ka valsts darbojas saskaņā ar vispārējiem tiesību principiem un tiesību normām, ievērojot tiesību normu hierarhiju un izprotot konstitucionālo normu un cilvēka pamattiesību prioritāti. Ministrijas kompetences jomā ir klasiskās tiesību nozares. Mēs izstrādājam valsts politiku, stratēģiju un vispārīgo tiesisko regulējumu galvenajās tiesību nozarēs, kas veido tiesību sistēmas pamatu. Šādas tiesību nozares ir konstitucionālās un cilvēka tiesības, administratīvās tiesības un administratīvais process, arī administratīvo sodu tiesības, krimināltiesības un kriminālprocess, vispārējās civiltiesības un civilprocess, komerciesības, starptautiskās publiskās un privāttiesības.

Tieslietu ministrijas atbildība konstitucionālo un cilvēktiesību jomā ir īpaša. 1922. gada Latvijas Republikas Satversme ir vēsturisks dokuments. Katru tās vārdu Latvijas tiesībzinātnieki analizē ar vislielāko pietāti. Tieslietu ministrijai būs jāizvērtē Satversmes normu piemērošanas problemātika.

Nepieciešamības gadījumā ministrija gatavo politikas plānošanas dokumentus par grozījumiem Latvijas Republikas Satversmē, kā arī attiecīgus likumprojektus. Šādi grozījumi pēdējo gadu laikā gatavoti vairākkārt – gan saistībā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā, gan „neatkarīgo” valsts pārvaldes iestāžu statusa noregulēšanai konstitūcijā. Katra šāda dokumenta sagatavošana ir kopdarbs ar visaugstākā līmeņa tiesībzinātniekiem, diskutējot, analizējot, radot.

Svarīgs notikums Latvijas tiesību sistēmā bija Administratīvā procesa likuma pieņemšana. Tas stājās spēkā 2004. gadā. Šis likums nodrošina nesalīdzināmi labāku privāto personu tiesību aizsardzību attiecībā ar

valsts pārvaldi nekā iepriekšējais, novecojušais regulējums. Tomēr, lai sasniegtu visus Administratīvā procesa likumā izvirzītos mērķus, nodrošinot valsts pārvaldes rīcības tiesiskumu un savlaicīgumu, Tieslietu ministrija turpina darbu pie likuma pilnveidošanas. Mēs gatavojam gan nepieciešamos konceptuālos dokumentus par grozījumiem likumā, gan pašu likumprojektu. Lai Administratīvā procesa likums tiktu pilnvērtīgi piemērots, ministrijai vēl jāuzlabo administratīvo tiesu kapacitāte, jāveic likuma interpretācijas pētniecība, jāuzlabo ierēdņu apmācība un jāvairo sabiedrība, izpratne par administratīvo procesu.

Tieslietu ministrija kopā ar tiesību zinātniekiem un nozaru speciālistiem ir uzsākusi lielu darbu pie jauna Administratīvo sodu likumprojekta un Administratīvo sodu procesa likumprojekta sagatavošanas, kas aizstās 1984. gadā pieņemto un pašlaik spēkā esošo Administratīvo pārkāpumu kodeksu. Tas ir viens no lielākajiem izaiņinājumiem visu nozaru speciālistiem, jo neskaitāmas reizes grozītā un novecojušā kodeksa vietā nāks jauna, moderna administratīvo sodu sistēma, kā arī mūsdienīgs, efektīvs administratīvo sodu process, kas nodrošinās cilvēka tiesību pilnvērtīgu aizsardzību.

2005. gada beigās Latvijā stājās spēkā jauns Kriminālprocesa likums, kas būtiski mainīja pastāvošo kriminālprocesu.

Kriminālprocesa likuma ieviešana ir viena no Tieslietu ministrijas prioritātēm. Ministrija aktīvi strādā, lai apzinātu jaunā likuma piemērošanas problēmas un, ja nepieciešams, izlabotu likuma nepilnības. Ministrija arī gatavo informatīvu palīg līdzekli Kriminālprocesa likuma piemērotājiem – tiesnešiem, prokuroriem un izziņas iestāžu darbiniekiem. Savukārt materiālo krimināltiesību jomā mūsu uzdevums ir gan izvērtēt kriminālsodu sistēmas efektivitāti kopumā, gan regulāri pētīt tiesu praksi, tiesai nosakot sodus pēc konkrētiem Krimināllikuma Sevišķās daļas pantiem. Kopā ar krimināltiesību ekspertiem, tiesnešiem, prokuroriem un iekšlietu sistēmas ekspertiem Tieslietu ministrija regulāri gatavo nepieciešamos grozījumus Krimināllikumā.

Kriminālsodu un kriminālprocesa jomā vēl viens svarīgs uzdevums ir izvērtēt Eiropas Savienības iniciatīvas, kas pēdējā laikā aizvien biežāk skar svarīgus krimināltiesību jautājumus, piemēram, Eiropas aresta orderi, nodrošinot gan risinājumu efektivitāti, gan atbilstību

nacionālajām interesēm.

Arī vispārējo civiltiesību jomā Tieslietu ministrijai ir daudz darāmā. 1937. gada Civillikums ir fundamentāla Latvijas tiesību sistēmas vērtība, tomēr nepieciešams izvērtēt tā atbilstību mūsdienu vajadzībām un uzsākt diskusiju par iespējamajiem grozījumiem. Regulāri tiek izvērtēts arī Civilprocesa likums.

Komerctiesību jomā pēc jaunā Komerclikuma ieviešanas pabeigšanas 2004. gada beigās ministrija ir uzsākusi darbu pie šī likuma papildināšanas ar vēl vienu daļu par komercdarījumiem, šajā darbā iesaistot gan labākos komerctiesību ekspertus, gan praktiķus. Komerccdarījumu daļa ir nepieciešama, jo esam secinājuši, ka Civillikumā ietvertais darījumu regulējums neapmierina komersantu vajadzības.

Starptautisko privāttiesību joma līdz šim Latvijā ir noregulēta ļoti konspektīvi, tikai dažās Civillikuma levdada normās. Esam konstatējuši, ka arī tiesas nav izveidojušas izvērstu judikatūru šo normu piemērošanā, tāpēc esam sagatavojuši koncepciju par starptautisko privāttiesību nacionālo regulējumu. Pēc koncepcijas akceptēšanas uzsāksim darbu pie Starptautisko privāttiesību likumprojekta, kas fundamentāli ietekmēs Latvijas tiesību sistēmu, praktiski no jauna izveidojot veselas tiesību nozares nacionālo regulējumu. Ministrijas speciālisti iegulda lielu darbu, izvērtējot Eiropas Savienības iniciatīvas starptautisko privāttiesību jomā.

Tāpat Tieslietu ministrijas pienākums ir izstrādāt un īstenot Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas koordinēšanu un nodrošināt šo tiesību normu pārņemšanas metodisko vadību. Ministrija nodrošina Latvijas nostājas sagatavošanas koordināciju Eiropas Kopienu dibināšanas līguma pārkāpuma procedūru ietvaros.

Lai nodrošinātu Eiropas Savienības direktīvu pārņemšanas savlaicīgumu, Tieslietu ministrija regulāri informē nozaru ministrijas, Ministru kabinetu un Saeimas Eiropas lietu komisiju par direktīvu pārņemšanas statusu, īpašu uzmanību pievēršot problēmām Eiropas tiesību ieviešanā. Ministrija ir uzsākusi darbu pie Eiropas Savienības tiesību ieviešanas datu bāzes izveides, kas ievērojami atvieglos un uzlabos Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas procesa koordināciju.

Tikpat svarīgi kā nodrošināt Eiropas tiesību pārņemšanas savlaicīgumu, ir nodrošināt tās kvalitāti. Tāpēc Tieslietu ministrija

izvērtē un kontrolē visus valsts pārvaldes iestāžu izstrādātos tiesību aktu projektus. Kopumā jāteic, ka pārņemšanas kvalitāte vēl ievērojami jāuzlabo. Lai regulāri diskutētu par jautājumiem, kas saistīti ar Eiropas tiesību pārņemšanas kvalitāti un metodoloģiju, ministrija visu ministriju pārstāvjiem organizē sanāksmes par Eiropas Savienības tiesībām. Strādājam arī pie Eiropas Savienības tiesību pārņemšanas rokasgrāmatas.

Mēs veicam arī Eiropas Kopienu dibināšanas līguma ietvaros ierosināto pārkāpumu procedūru koordināciju, lai Latvijas Republikas atbildes Eiropas Komisijai tiktu sniegtas savlaicīgi un būtu pēc iespējas labāk argumentētas. Ņemot vērā Latvijas nelielo pieredzi dalībā Eiropas Savienībā, tikai nesen esam izveidojuši efektīvu atbilžu sagatavošanas procedūru, lai pēc iespējas labāk nodrošinātu visu iesaistīto institūciju viedokļu vērā ņemšanu un kvalitāti.

Tieslietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde tieslietu jomā, tādēļ tā ne tikai pati aktīvi sagatavo jaunas politikas iniciatīvas, likumu un citu tiesību aktu projektus, bet arī sniedz atzinumus par citu iestāžu izstrādāto tiesību aktu projektiem. Par ikvienu jaunu tiesību akta projektu pirms tā nodošanas izskatīšanai Ministru kabinetā ir jāsaņem Tieslietu ministrijas atzinums par to, vai projekts atbilst vispārējiem tiesību principiem, spēkā esošajiem augstāka juridiskā spēka normatīvajiem aktiem, Latvijai saistošajiem starptautiskajiem dokumentiem, vai tas nerada pretrunas tiesību sistēmā un atbilst juridiskās tehnikas prasībām. Lai spētu izanalizēt visas likumdošanas iniciatīvas, nepieciešami augsti kvalificēti juristi, kuriem ir plašs skatījums uz tiesību nozarēm un spēja analizēt tiesību aktus un to vietu tiesību sistēmā. Tieslietu ministrijas speciālisti piedalās daudzās citu ministriju tiesību aktu sagatavošanas darba grupās, aktīvi paužot viedokli un cenšoties nodrošināt pēc iespējas labāku tiesību aktu projektu kvalitāti jau to sagatavošanas stadijā.

Ministrija nodrošina pieņemto tiesību aktu izsludināšanu oficiālajā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”, kā arī ir atbildīga par jau pieņemto normatīvo aktu sistematizāciju datorizētajā informatīvajā sistēmā, lai tie ikdienas darba vajadzībām būtu pieejami visu nozaru speciālistiem. Pašlaik, kad mūsu dzīvē arvien vairāk ienāk informācijas tehnoloģijas, arī šajā jomā nepieciešams iet līdzī laimam. Ir skaidrs, ka tik pierastais

veids – normatīvo aktu publicēšana tādā oficiālajā laikrakstā, kuru atnes pastnieks, – pamazām ieiet vēsturē. Pašlaik strādājam pie oficiālās publikācijas elektroniskās nodrošināšanas. Ministrija ir atbildīga par to, lai tiesību aktu teksti būtu pieejami ikvienam. Lai īstenotu spēkā esošo normatīvo aktu konsolidēto versiju pieejamību ikvienam valsts iedzīvotājam bez maksas, būs jāiegulda liels darbs gan tiesību aktu informatīvās sistēmas, gan tās tiesiskā regulējuma izveidē.

Lai nodrošinātu tiesiskumu valsts pārvaldē, Tieslietu ministrija veic valsts pārvaldes iestāžu izdoto iekšējo normatīvo aktu – ieteikumu un instrukciju – izvērtēšanu un saskaņošanu. Sniedzam arī metodisku atbalstu citām valsts pārvaldes iestādēm normatīvo aktu projektu sagatavošanā un tiesību aktu piemērošanā.

Tieslietu ministrija veic no Starptautiskā privāttiesību unifikācijas institūta (UNIDROIT) statūtiem izrietošo saistību koordināciju, kā arī koordinē citas starptautiskās saistības, kas tai uzticētas. Šajā jomā ir vēl daudz darāmā, lai nodrošinātu efektīvi funkcionējošu koordinācijas mehānismu un pēc iespējas labāk iesaistītu šajā darbā citu nozaru speciālistus.

Ministrija organizē nacionāla un starptautiska mēroga seminārus, diskusijas un citus pasākumus tās kompetencē esošajās jomās, kā arī piedalās jaunu iniciatīvu izstrādē un darba grupās, kuras izveidojusi Eiropas Padome, ANO, Hāgas Starptautisko privāttiesību konference, ANO Starptautiskās tirdzniecības tiesību komisija (UNCITRAL), Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts (UNIDROIT) u. c.

Lai radītu interesi topošajiem juristiem par darbu valsts institūcijās, kā arī iesaistītu labākos tiesību zinātniekus tiesību aktu projektu sagatavošanā un citās ministrijas darbības jomās, Tieslietu ministrija ir noslēgusi sadarbības līgumus ar vairākām augstskolām, kurās ir Juridiskās fakultātes, un nākotnē plāno noslēgt vēl vairākus šādus līgumus.

Darbs pie tiesību aktu projektu sagatavošanas un izvērtēšanas ir sarežģīts, tas prasa gan labu izglītību, gan analītiskas spējas, tomēr tas ir viens no interesantākajiem un atbildīgākajiem darbiem valsts pārvaldes ietvaros. Mūsu lielākā vērtība ir mūsu speciālisti.

KASPARS BERĶIS

Valsts sekretāra vietnieks
tiesu jautājumos

„Pieejama, saprotama un uzticama tiesa.”

Viens no galvenajiem Tieslietu ministrijas uzdevumiem ir izstrādāt un īstenot valsts politiku tiesu sistēmas jomā, plānot tiesu darba organizāciju, administratīvo un materiāltehnisko resursu nodrošinājumu, kā arī nodrošināt notariāta, advokātu un tiesu izpildītāju darbību reglamentējošo tiesību aktu izstrādi un darbības uzraudzību.

Viens no uzdevumiem šajā jomā tuvākajā laikā būs veikt rūpīgu analizēt, cik tiesu kopumā valstī nepieciešams, lai tās būtu gan pieejamas iedzīvotājiem, gan arī efektīvi strādājošas. Kopsolī ar reģionālo reformu būs rūpīgi jāanalizē, kuros un cik novados izvietot tiesas, lai tiesu sistēma atbilstu minētajiem kritērijiem.

Tāpat Tieslietu ministrija lielu uzmanību pievērš procesuālo likumu attīstībai, jo tā ir pamatu pamats efektīvam tiesas darbam. Ātrs un saprotams process civillietās un krimināllietās veido uzticību tiesu sistēmai un ceļ tās prestižu. Procesuālo likumu mērķis ir nodrošināt procesa dalībnieku tiesību ievērošanu, lai sasniegtu taisnīgu un godīgu rezultātu, lai tiesas lēmumi būtu objektīvi un saprotami.

Viens no Tieslietu ministrijas uzdevumiem ir izveidot skaidru un efektīvu tiesnešu kandidātu atlases kārtību. Šeit runa ir ne tikai par tiesnešu atlasi. Tuvākajā laikā plānots domāt par tiesnešu palīgu institūta attīstīšanu, tas ir, noteikt tiesnešu palīgiem augstākas prasības, uzticēt veikt nopietnākus uzdevumus, vienlaikus dodot garantijas, ka kvalitatīvs darbs tiesneša palīga amatā būs nopietns pakāpiens ceļā uz tiesneša amatu. Būtībā jurists, strādājot par tiesneša palīgu, tiktu sagatavots tiesneša amatam.

Vēl viena Tieslietu ministrijas atbildības joma ir tiesu infrastruktūras uzturēšana. Esam sev uzstādījuši mērķi sakārtot tiesu ēkas, lai tās būtu pieejamas sabiedrībai, reprezentablas un vienlaikus atbilstu likumos

noteiktajām drošības prasībām. Ir uzsākts darbs pie vairāku jaunu tiesu ēku projektēšanas un celtniecības. Tuvākajos gados jaunas tiesu ēkas būs gan Rīgas apgabaltiesai, gan Administratīvajai apgabaltiesai, gan vairākām rajonu tiesām. Turklāt mums jāpanāk, lai jaunās tiesu ēkas tiktu būvētas pēc vienādiem principiem. Jaunas ēkas būvēt nolemts tīri ekonomisku apsvērumu dēļ – pašreizējo ēku uzturēšana un remontēšana prasītu daudz vairāk līdzekļu, turklāt ne visur esošās ēkas var pielāgot mūsdienu prasībām.

Attīstoties dažādiem mūsdienu risinājumiem gan klientu apkalpošanas jomā, gan tehnoloģijās, arī tiesas nedrīkst palikt nomaļus. Tāpēc tiek domāts par dažādu procesu optimizāciju, standartizēšanu utt. Viens no lielajiem Tieslietu ministrijas vadītājiem un īstenotajiem projektiem ir Tiesu informatīvās sistēmas jeb TIS ieviešana un pastāvīga pilnveidošana. TIS veidošanai ir piešķirti līdzekļi no Valsts investīciju programmas, tā sākotnēji tika veidota kā tiesnešu un tiesu darbinieku darba vide, bet nu jau papildinājusies ar tiesas spriedumu analīzes jeb judikatūras moduli. Top tiesas spriedumu apstrādes un publicēšanas modulis, lai tiesas spriedumi kļūtu pieejami ikvienam sabiedrības loceklim, tajā pašā laikā ievērojot fizisko personu datu aizsardzības nosacījumus.

Kopš 2006. gada 1. janvāra Tieslietu ministrijai ir jauna padotības iestāde – Juridiskās palīdzības administrācija. Tās uzdevums ir nodrošināt valsts apmaksātu juridisko palīdzību ikvienai personai, kura ieguvusi maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu.

Šī gada vasarā Juridiskās palīdzības administrācijai nācis klāt vēl viens uzdevums – tā ir atbildīga par valsts kompensāciju izmaksu cietušajiem par tiša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu. Tas nozīmē, ka fiziska persona, kura atzīta par cietušo krimināllietā, var vērsties šajā iestādē, lai saņemtu valsts kompensāciju par radītajiem zaudējumiem vai morālo kaitējumu. Jāpiebilst, ka šīs ir pilnīgi jaunas sistēmas Latvijā, tādēļ to ieviešanā un pilnveidošanā vēl ieguldāms liels darbs.

Tiesu sistēma viennozīmīgi nevar attīstīties atrauti no tā sauktajām brīvajām juridiskajām profesijām – advokātiem, notāriem un zvērinātiem tiesu izpildītājiem. Jau praksē nācies konstatēt, ka Notariāta likumā esošais regulējums dažviet ir novecojis, nepārskatāms, tādēļ sadarbībā

ar Latvijas Zvērinātu notāru padomi tiek strādāts pie tā uzlabošanas. Ņemot vērā, ka aizvien aktualizējas diskusijas par notāru pieejamību valsts reģionos, viņu sniegtās juridiskās palīdzības kvalitāti un atbildību, ir jāveic arī notāriem uzticēto funkciju un esošā institucionālā modeļa izvērtējums.

Tāpat notiek sadarbība ar Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padomi, lai turpinātu uzlabot šīs profesijas prestižu un darba kvalitāti. Likums par zvērinātiem tiesu izpildītājiem ir salīdzinoši jauns, taču praksē jau ir parādījušās vairākas lietas, kuras nepieciešams uzlabot, tajā skaitā – tiesu izpildītāju kandidātu atlase, apmācība, kvalifikācijas celšanas sistēma.

Pašlaik Latvijas Republikas Advokatūras likumā iekļautās normas neatbilst citos normatīvajos aktos noteiktajam regulējumam attiecībā uz advokātu darbu. Nav vienotas izpratnes par Latvijas Zvērinātu advokātu padomes lomu, pilnvarām un atbildību advokatūras uzraudzībā, advokatūras sistēmas pilnveidošanā, disciplināratbildības jomā, jauno pretendentu atlasē un ētikas ievērošanas veicināšanā. Esošais normatīvais regulējums neļauj realizēt kvalitatīvu un ekonomiski efektīvu valsts nodrošināto juridisko aizstāvību kriminālprocesā. Līdz ar to esošā sistēma ir jāpārskata un jāmeklē iespējamie problēmu risinājumi. Runājot par brīvo juridisko profesiju jomu, mums jāsaprot, ka esam tikuši galā ar pārejas posmu, kas sākās līdz ar Latvijas Republikas neatkarības atgūšanu. Tagad ir „jāpavelk svītra”, jāatskatās uz šajos gados padarīto, turpmākajam darbam „jāpaņem līdzi” viss labais, ko izdevies paveikt, un jāatrod jauni mērķi, uz kuriem tiekties. Un šajā procesā galvenajam virzītājspēkam jābūt pašiem profesiju pārstāvjiem – advokātiem, notāriem un tiesu izpildītājiem.

Tieslietu ministrija arī nodrošina starptautisko tiesisko sadarbību. Tiesiskās palīdzības lūgumi no Latvijas tiesām ar ministrijas starpniecību tiek nosūtīti citu valstu kompetentajām iestādēm vai tiesām. Saņemot tiesiskās palīdzības lūgumus no ārvalstīm, Tieslietu ministrija izvērtē to atbilstību un nodod izpildei attiecīgajai tiesai. Analizējot pastāvošo sistēmu, tika secināts, ka, pieaugot personu mobilitātei, tiesās aizvien vairāk nākas saskarties ar pārrobežu strīdiem, nepieciešamību atzīt citu valstu tiesas spriedumus un procesuālos dokumentus. Tieslietu ministrijas kā starpniekinstitūcijas loma šajā procesā ar laiku var

būt kavējošs faktors efektīvam un ātram tiesas procesam. Tādēļ jau vistuvākajā nākotnē mums būs jādomā par starptautiskās tiesiskās sadarbības institucionālā mehānisma uzlabošanu.

Tieslietu ministrija uzskata, ka tiesa ir jāveido kā „pilna servisa iestāde” ar augstiem klientu apkalpošanas standartiem. Tas nozīmē, ka tiesā cilvēks var saņemt visu sev nepieciešamo informāciju par tiesāšanās procesu, izdevumiem, iespēju saņemt valsts apmaksāto juridisko palīdzību, tiesāšanās sekām, atrast nepieciešamo juridisko literatūru utt. Tiesu darbiniekiem ir jābūt laipniem, jāspēj palīdzēt cilvēkiem risināt viņu problēmas, palīdzēt sarežģītās situācijās. Arī tas ir viens no veidiem, kā celt tiesu prestižu sabiedrības acīs. Vienlaikus jā rūpējas arī par pašiem tiesu darbiniekiem, par viņu darba apstākļiem – gan tiesu ēkām, gan darba instrumentiem, gan atalgojumu. Tie visi ir ļoti aktuāli un svarīgi jautājumi, ko Tieslietu ministrija risina savā ikdienas darbā.

LAILA MEDINA

Valsts sekretāra vietiece
nozaru politikas jautājumos

„Tieslietu ministrijas daudzpusīgā seja.”

Daudziem par lielu pārsteigumu Tieslietu ministrija atbild ne tikai par kopējo tiesību sistēmas attīstību valstī un tieslietu politiku, bet arī par konkrētām nozarēm. Tādējādi Tieslietu ministrija no vienas puses ir koordinējoša ministrija, kas atbild par tiesību sistēmas sabalansētu attīstību valstī kopumā, bet no otras puses – tipiska nozares ministrija, līdzīgi kā, piemēram, zemkopības vai satiksmes jomu pārraugošās iestādes. Tas nozīmē, ka Tieslietu ministrijai ir duāla loma: horizontālā, tas ir, tā vērtē katras nozares savstarpējo mijiedarbību ar tiesību un tiesu sistēmu, un vertikālā, tas ir, tā atbild par ministrijas pārziņā esošajām nozarēm.

Tieslietu ministrijas nozaru politika sadalās trīs nozīmīgos blokos, proti, stabilas tiesiskās vides veidošana efektīvai saimnieciskās darbības attīstībai (kadastra jautājumi un nekustamā īpašuma vērtēšana, uzņēmumu reģistrēšana, maksātspējas administrēšana un rūpnieciskā īpašuma attīstība), kriminālsodu izpildes politikas attīstība un personu konstitucionālo tiesību garantēšana (naturalizācija, reliģijas jautājumi un valsts valodas lietošanas aizsardzība).

Tieslietu ministrija ir viena no daudzām valsts iestādēm, kas saistīta ar zemes politikas veidošanu Latvijā. Tieslietu ministrijas atbildības jomas ir kadastra jautājumi, mērniecība, nekustamā īpašuma vērtēšana un zemesgrāmatas.

Līdz 2005. gada decembrim, kad Saeima pieņēma Kadastra likumu, valstī nebija izveidota stabila tiesiskā sistēma šīs jomas regulēšanai. Tagad, kad likums ir stājies spēkā, mums ir jāstrādā pie tā ieviešanas. Šobrīd jau var teikt, ka tā ieviešanas pirmais posms ir bijis veiksmīgs un ir izdevies izstrādāt un pieņemt lielu skaitu svarīgu normatīvo aktu, kas regulē zemes un citu nekustamo īpašumu vērtēšanu. Nākamais

solis ir izvērtēt gūto pieredzi, lai šo sistēmu attīstītu un arvien uzlabotu. Ir vēl daudz jautājumu, kur nepieciešams ieviest precīzu regulējumu – individuālo vērtētāju darbs, mērniecības uzraudzība, starpniecība darījumos ar nekustamo īpašumu, inventarizācija.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas vadībā jānodrošina zemes politikas pamatnostādņu izstrādāšana, jo kadastra sistēmai, vērtēšanas un mērniecības jautājumiem ir jāiet roku rokā ar citu iesaistīto pušu – lauksaimnieku, vides aizstāvju u. c. – interesēm.

Tāpat darbs turpinās pie dažādu reģistru savstarpējas savienošanas, lai pēc iespējas samazinātu nepieciešamību iedzīvotājiem staigāt no vienas iestādes uz otru, prasot izziņas un citus dokumentus. Pirmie soļi jau ir sperti – kopš 2006. gada 1. septembra, dodoties kārtot darījumu ar dzīvokli zemesgrāmatā, vairs nav nepieciešams no Valsts zemes dienesta saņemt kadastra izziņu, jo zemesgrāmatu darbinieki šo informāciju tiešsaistes režīmā var saņemt tieši no Kadastra reģistra. Savukārt Valsts zemes dienesta speciālistiem ir pieejama Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā esošā informācija. Tas ir labs piemērs, kā mazināt birokrātiju un paātrināt dažādas procedūras, ar ko nākas saskarties iedzīvotājiem. Mūsu mērķis ir, lai no jebkuras Tieslietu ministrijas padotības iestādes klients izietu apmierināts, pavadījis tur pēc iespējas mazāk laika.

Te noteikti jāizceļ Tieslietu ministrijas padotības iestāde Uzņēmumu reģistrs, kas klientu apkalpošanas un procedūru sakārtošanas jomā ir progresējis visvairāk. Tā ir iestāde, no kuras arī citi var mācīties. Uzņēmumu reģistrā jau pašlaik iespējams ļoti īsā laikā pierēģistrēt uzņēmumu, turklāt vairākos gadījumos nav nepieciešams izmantot notāra pakalpojumus, jo parakstus apliecina paši Uzņēmumu reģistra darbinieki. Turpinot savu izaugsmi, Uzņēmumu reģistrs ir uzsācis sava milzīgā un ļoti svarīgu informāciju saturošā arhīva digitalizāciju. Šis iestādes darbs parāda, ka ministrijas sistēmā ir risinājumi, kas izdevušies patiešām labi. Taču Uzņēmumu reģistram kā ikvienai iestādei vēl ir, kur augt, lai radītu spēcīgu tiesisku vidi, kurā darboties uzņēmējiem. Tas ir arī viens no Tieslietu ministrijas uzdevumiem – uzņēmējdarbības vides sakārtošana, lai veicinātu valsts ekonomisko attīstību. Tieslietu ministrija strādā, lai pēc iespējas vienkāršotu uzņēmējdarbības uzsākšanas un arī pabeigšanas procesu, vienlaikus raugoties, lai tiktu ievērotas

procesā iesaistīto personu tiesības. No vienas puses tas ir Uzņēmumu reģistrs, kurā „dzimst” ikviena jauna komercsabiedrība, no otras – valsts aģentūra „Maksātnespējas administrācija”, kuras uzdevums ir uzraudzīt komersantus, kas ir saskārušies ar maksātnespējas problēmu, un aizsargāt darba ņēmēju tiesības.

Lai cik labi būtu sakārtota uzņēmējdarbības tiesiskā vide, mēs nevaram novērst situāciju, ka tas vai cits uzņēmējs nonāk maksātspējas grūtībās. Šajā situācijā savus uzdevumus jāsāk pildīt Maksātnespējas administrācijai. Tās uzdevums ir uzraudzīt maksātnespējas procesu un aizsargāt gan uzņēmēja un viņa kreditoru, gan darbinieku tiesības. Maksātnespējas administrācijai priekšā ir liels izaicinājums – jaunā Maksātnespējas likuma ieviešana pēc tā pieņemšanas Saeimā. Jaunā likuma galvenais mērķis ir līdzsvaroti garantēt visu iesaistīto pušu tiesības.

Tas uzsver, ka maksātnespējas procesā galvenā uzmanība ir jāvelta tam, lai dotu uzņēmējam „otro elpu” – sekmīgi strādāt, veikt uzņēmuma sanāciju, atkal būt par darba devēju un nokārtot saistības ar kreditoriem, un tikai vissliktākajā gadījumā domāt par uzņēmuma bankrota procedūras uzsākšanu.

Tieslietu ministrija ir atbildīga arī par rūpnieciskā īpašuma aizsardzības jomu. To realizē ministrijas padotības iestāde Patentu valde, kura uztur arī Patentu tehnisko bibliotēku. Patentu valde ir veiksmīgi strādājusi, lai sakārtotu patentu reģistrācijas procedūras, tās darbinieki ir starptautiski atzīti speciālisti. Tuvākās nākotnes lielākais izaicinājums Patentu valdei ir veidot apziņu sabiedrībā par to, ka rūpnieciskais īpašums ir īpašums, kuru nedrīkst zagāt un nelikumīgi izmantot, ka tas ir īpašums, par kura izmantošanu tā īpašniekam ir tiesības saņemt atlīdzību. Rūpnieciskā īpašuma aizsardzība ir svarīga arī uzņēmējdarbības attīstībai, jo tā veicinās jaunu tehnoloģiju un procesu ieviešanu uzņēmumos.

Liela Tieslietu ministrijas atbildības joma ir kriminālsodu politikas īstenošana Latvijā. Tieslietu ministrijas padotībā ir divas lielas iestādes – Ieslodzījuma vietu pārvalde, kas īsteno brīvības atņemšanas sodu un drošības līdzekļa – apcietinājuma izpildi, un Valsts probācijas dienests, kas uzrauga nosacīti notiesātās personas, no ieslodzījuma atbrīvotos, izpilda atsevišķus kriminālsodus un veic citas sodu izpildes

uzraudzības funkcijas.

Tiesas piespriestais sods ir bargākā sankcija, ko valsts piemēro tās pilsonim. Tas visvairāk ierobežo personas cilvēktiesības un pamatbrīvības, tādēļ šo jomu nepieciešams ļoti detalizēti reglamentēt. Nepietiek tikai ar to, ka esam noteikuši, kāds sods pienākas par to vai citu pārkāpumu. Ir jābūt sīki noteiktai kārtībai, kā šis sods izpildāms, kādas ir personas tiesības, izciešot sodu, kādi nosacījumi tai jāievēro un, pats galvenais, kā jānotiek soda izpildei, lai pārkāpējs apzinātos savu nodarījumu un vairs pie tādas rīcības neatgrieztos, lai viņš būtu gatavs savu turpmāko dzīvi pavadīt saskaņā ar sabiedrības pieņemtajām un valsts noteiktajām normām.

Jāatzīst, ka pēdējos gados straujiem soļiem ir attīstīties probācijas darbs Latvijā, savukārt brīvības atņemšanas sodu izpildes sistēmas sakārtošanā nav veicies tik labi. Vienlaikus jāsaprot, ka tagad nevar izdarīt strauju lēcieni tiesību normās un pilnībā mainīt pastāvošo iekārtu, taču pamazām, soli pa solim, mums jānonāk pie uzskatu maiņas gan sabiedrībā, gan pašā sistēmā. To var panākt, izstrādājot un rūpīgi ieviešot dzīvē Kriminālsodu izpildes likumu, kurā uzsvars jāliek uz notiesātās personas resocializāciju, nodarbināšanu ieslodzījuma vietā, izglītošanu un veselības aprūpi. Šim likumam jābūt tādām, kas apvienotu kopīgi funkcionējošā sistēmā abas iestādes – ieslodzījuma vietu pārvaldi un Valsts probācijas dienestu, lai tās darbotos „vienā balsī” un ar kopīgu pārlicību par sava darba mērķi. Dzīve cietumā ir maksimāli jāpielīdzina dzīvei „parastā” sabiedrībā, tas ir, gan izglītības, gan veselības aprūpes organizēšanai ieslodzījuma vietās ir jābūt integrētai vispārējā valsts izglītības un veselības aprūpes sistēmā, vienlaikus ievērojot noteiktos soda izciešanas režīmus. Darbs jau ir uzsākts, izstrādātas ieslodzīto izglītības un veselības aprūpes pamatnostādnes, tāpat ir apzināti resursi, ko ieslodzījuma vietas var piedāvāt uzņēmējiem dažādu ražotņu organizēšanai cietumu teritorijās, kā darbaspēku piesaistot notiesātās personas. Notiek darbs arī pie valsts un privātās partnerības projektu attīstības, jo tā ir viena no iespējām, kā uzlabot ieslodzījuma vietu infrastruktūru ar modernām, pasaules praksē sen ieviestām metodēm.

Tieslietu ministrija ir atbildīga par dzimtsarakstu reģistrāciju un uzraudzību, reliģisko organizāciju reģistrāciju, personas datu

aizsardzību un naturalizācijas procesu. Un, kā jau norādīts sadaļā par Tieslietu ministrijas turpmākā darba prioritātēm, mūsu tuvākās nākotnes uzdevumi ir pilnveidot naturalizācijas procedūras un attīstīt datu aizsardzības un informācijas atklātības politikas ieviešanu.

Bez visa jau minētā Tieslietu ministrija kā ikviena valsts institūcija īsteno administratīvo procesu iestādē, veidojot vienotu izpratni par administratīvā procesa normām, par procesa ievērošanu, par sūdzību un iesniegumu izskatīšanu saskaņā ar likumu. Šo procesu nodrošina ministrijas Juridiskais departaments. Uzstādot sev augstas prasības, ministrija cenšas panākt, lai tā kopā ar padotības iestādēm darbotos kā vienota sistēma ar vienādiem principiem, kvalitāti un atbildības līmeni. Analizējot iedzīvotāju sūdzības, atbildot uz tām, ministrija vēlas radīt sabiedrības uzticību, jo parāda, ka problēmas tiek uzklautas, ņemtas vērā, ka notiek darbs pie konstatēto problēmu novēršanas. Sūdzības un iesniegumi parāda tās jomas, kurās nepieciešami uzlabojumi, kā arī rada iniciatīvu jaunu politiku izstrādei un ieviešanai. Tā ir tik daudzkārt pieminētā atgriezeniskā saite starp sabiedrību un valsts pārvaldi – saņemtā informācija dod mums stimulu strādāt, lai jaunās politikas būtu sabiedrībai noderīgas.

Vēl viena Juridiskā departamenta darbības joma ir ministrijas pārstāvība tiesā gadījumos, kad iedzīvotāji nav mierā ar ministrijas lēmumiem un vērsas tiesā. Šis pienākums ir īpaši svarīgs, jo mums ir jāparāda sevi no vislabākās puses, jāparāda, ka valsts iestādē strādā gudri, zinoši juristi, kas izprot normatīvos aktus, spēj tos analizēt un piemērot dzīvē. Tiesā gūtie secinājumi vienlaikus ļauj mums uzlabot savu darbu, jo mēs redzam, kuros jautājumos procesu nepieciešams pilnveidot. Tādējādi iespējams realizēt „atgriezenisko saiti” pašā iestādē, jo juristi, kuri piedalās tiesas procesos, veic arī administratīvā procesa uzraudzību iestādē. Tādējādi gūtās atziņas „nepazūd”, bet gan tiek izmantotas ikdienas darbā. Tiesas secinājumi tiek ielikti ministrijas izdotajos lēmumos, tā jau pašā procesa sākumā novēršot personas tiesību aizskārumu.

JĀNIS BĒRZIŅŠ

Tieslietu ministrijas valsts sekretāra vietnieks
vispārējos jautājumos

„Racionāla saimniekošana – labs pamats kopējai attīstībai.”

Lai visa Tieslietu ministrijas sistēma varētu veiksmīgi darboties, tajā jābūt ne tikai spēcīgiem juristiem. Jebkurai struktūrai ir tā saucamie „atbalsta zari”, kas nodrošina tās funkcionēšanu, materiāli tehnisko nodrošinājumu un citas darbam nepieciešamas lietas, piemēram, budžeta aprēķināšanu, saimniecisko jautājumu kārtošānu, darbam nepieciešamās tehnikas un programmatūras uzturēšanu u. c.

Pēdējo gadu laikā administratīvais un plānošanas sektors rūpējas ne tikai par ministrijas budžeta sastādīšanu un grāmatvedību. Tā loma ministrijas kopējā darbā arvien palielinās, jo tiek veidota metodoloģiska budžeta plānošana, aprēķinot jaunajām politikas iniciatīvām nepieciešamā finansējuma apjomu, analizējot esošo līdzekļu izmantošanu un plānojot resursus ministrijas izvirzītajām darba prioritātēm.

Kopš 2004. gada Tieslietu ministrijā ir uzsākta centralizēta infrastruktūras attīstības plānošana visā nozarē kopumā. 2005. gadā tika izveidota Tieslietu ministrijas Informātikas padome, kā arī uzsākta metodiska nekustamā īpašuma infrastruktūras plānošana, vienlaikus domājot par visām tieslietu nozares vajadzībām katrā reģionā. Tas nozīmē, ka, domājot par jaunas ēkas celtniecību, piemēram, kādai tiesai, vienlaikus tiek domāts arī par pārējām tieslietu sistēmas iestādēm. Šīm iestādēm jābūt vienuviet, nevis katrai savā pilsēta galā. Tas ir ērtāk un racionālāk gan no ēku apsaimniekošanas, gan no klientu apkalpošanas viedokļa.

Runājot par tieslietu sistēmas ēku apsaimniekošanu un celtniecību, Tieslietu ministrija ir atradusi labāko risinājumu, kāds pašlaik ir iespējams, – šie darbi uzticēti VAS „Tiesu namu aģentūra”. Šīs saimnieciskās funkcijas nodotas kapitālsabiedrībai, jo tā ātrāk spēj reaģēt uz dažādiem valstī

notiekošajiem procesiem, piesaistīt vajadzīgos resursus no ārpusē, kas valsts iestādē – ministrijā – būtu krietni sarežģītāks un ilgstošāks process. VAS „Tiesu namu aģentūra” spēj labi apzināt tieslietu sistēmas vajadzības, jo tā strādā roku rokā ar Tieslietu ministriju un tās padotības iestādēm. Tā zina specifiskās tieslietu sistēmas iestāžu vajadzības un māk piemeklēt labus un ātrus risinājumus.

Lai veicinātu infrastruktūras sakārtošanu un dažādu inovāciju ienākšanu Tieslietu ministrijas un tās padotības iestāžu ikdienā, ministrija ir uzsākusi darbu pie valsts un privātās partnerības iespējamajiem risinājumiem. Protams, pirms nolemjam iesaistīties šādās divpusējās attiecībās ar privāto kapitālu, ir rūpīgi jāizpēta gan iespējamie ieguvumi, gan riski, lai sadarbības rezultāts būtu ieguvums abām pusēm. Visvairāk par valsts un privātās partnerības projektu izmantošanu tiek runāts saistībā ar ieslodzījuma vietu infrastruktūras sakārtošanu, taču šādu sadarbību var izmantot arī citās jomās. Kādās? To mēs noskaidrosim, veicot priekšizpētes darbus, apgūstot citu valstu pieredzi un apdomājot mūsu iespējas iesaistīties šādos projektos.

Domājot par valsts iestāžu apmeklētājiem, esam izvirzījuši mērķi Tieslietu ministrijā izveidot klientu apkalpošanas jeb informācijas centru. Šādas struktūras nepieciešamību diktē pašreizējais dzīves un darba temps – ministrijai jāspēj ātri sniegt atbildes uz iedzīvotāju jautājumiem, lai apmeklētājam nebūtu jāklīst pa gariem gaitenīem, meklējot vajadzīgo cilvēku, vai neskaitāmas reizes jāskraida no vienas iestādes uz otru.

Šādu centru izveidot būs iespējams, Tieslietu ministrijai realizējot vienu no saviem tuvāko gadu apjomīgākajiem plāniem – iekārtojoties jaunās darba telpās pašreizējā Ārlietu ministrijas ēkā Tērbatas ielā. Pārceļoties uz citām darba telpām, īpaši tiks domāts par darba vietu iekārtošanu, lai nodrošinātu ministrijas darbiniekiem laika garam atbilstošus darba apstākļus, kas nepieciešami darba uzdevumu veikšanai, kā arī lai darbiniekiem telpās būtu patīkami uzturēties.

TIESLIETU MINISTRIJAS PADOTĪBAS IESTĀDES

- **Datu valsts inspekcija**
K. Barona ielā 5 – 4, Rīgā, LV-1050
Tāl. 7223131
www.dvi.gov.lv
- **Ieslodzījuma vietu pārvalde**
Stabu ielā 89, Rīgā, LV-1009
Tāl. 7208473
www.ivp.gov.lv
- **Juridiskās palīdzības administrācija**
Brīvības gatvē 214, Rīgā, LV-1039
Tāl. 8001801
www.jp.a.gov.lv
- **Naturalizācijas pārvalde**
Smilšu ielā 1/3, Rīgā, LV-1050
Tāl. 7814001
www.np.gov.lv
- **Patentu valde**
Citadeles ielā 7/70, Rīgā, LV-1010
vai a/k 824, Rīgā, LV-1010
Tāl. 7099600
www.lrpv.lv
- **Reliģisko lietu pārvalde**
Pils laukumā 4, Rīgā, LV-1050
Tāl. 7220585
- **Satversmes aizsardzības birojs**
Miera ielā 85a, Rīgā, LV-1013
Tāl. 7025404
www.sab.gov.lv
- **Tiesu administrācija**
Mūkusalas ielā 41b, Rīgā, LV-1004
Tāl. 7063800
- **Uzņēmumu reģistrs**
Pērses ielā 2, Rīgā, LV 1011
Tāl. 7031703, 7031706
www.ur.gov.lv
- **Valsts aģentūra „Maksātspējas administrācija”**
Mārstaļu ielā 19, Rīgā, LV-1050
Tāl. 7099100
www.mna.gov.lv
- **Valsts probācijas dienests**
Dzirnavu ielā 91, Rīgā LV-1011
Tāl.: 7021138
www.probacija.lv
- **Valsts tiesu ekspertīžu birojs**
Hospitāļu ielā 55, Rīgā, LV-1013
Tāl. 7517730
www.vteb.gov.lv
- **Valsts valodas centrs** (No 2007. gada 1. jūlija – Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautībā.)
Merķeļa ielā 13 – 400, Rīgā, LV-1050
Tāl. 7221258
- **Valsts zemes dienests**
11. Novembra krastmalā 31, Rīgā, LV-1484
Tāl. 7038608
www.vzd.gov.lv

VALSTS KAPITĀLSABIEDRĪBAS, KURĀS TIESLIETU MINISTRIJA IR VALSTS KAPITĀLDAĻU TURĒTĀJA

- **VAS „Tiesu namu aģentūra”**
Baldones ielā 1, Rīgā, LV-1007
Tāl. 7804733
www.tna.gov.lv
- **VSIA „Latvijas Vēstnesis”**
Bruņinieku ielā 41, Rīgā, LV-1011
Tāl. 7310675
www.lv.lv
- **VSIA „Latvijas Valsts mērnieks”**
Dzirnavu ielā 31 - 12, Rīgā, LV-1010
Tāl. 7821956
www.latvijasmernieks.lv